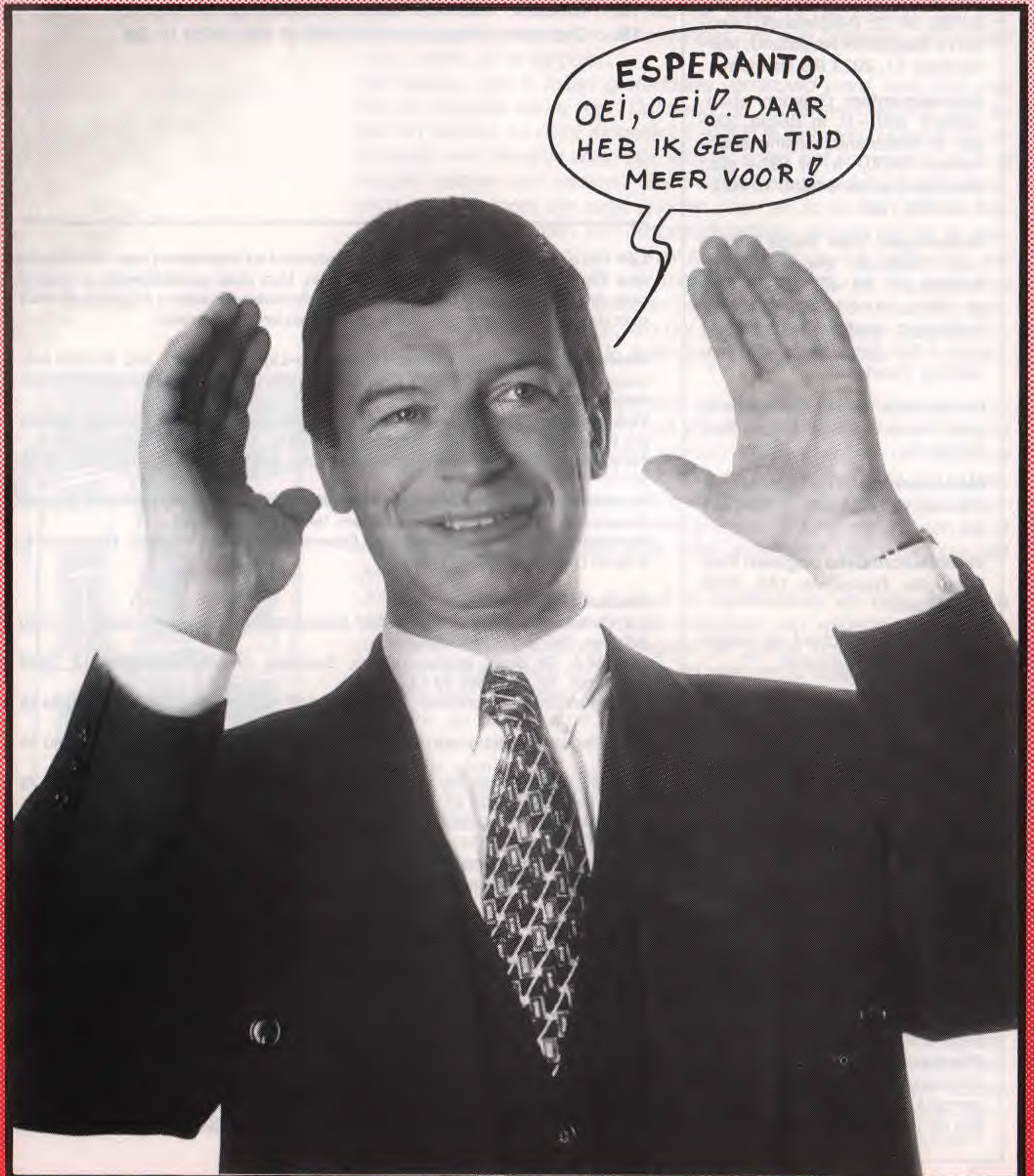
Tweemaandelijks tijdschrift
26ste jaargang 1995/4 (154)
juli-augustus

Horizontaal

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Horizontaal – Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 26ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama.*

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03/234 34 00, telefax: 03/233 54 33; (Nederland): Libro-Servo Esperanto-Nederland, Marnixstraat 57, 2023 RB Haarlem.

Abonnementen: Gewoon abonnement: 600,– fr. in België, 33,– gld. in Nederland; vijfjarig abonnement: 2400,– fr. of 132,– gld.; levenslang abonnement: 15 000,– fr. of 775,– gld.

Rekeningen: Voor België telkens t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KB 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06; voor Nederland: postgiro rek.: 111278 t.n.v. Libro-Servo Esperanto-Nederland, Haarlem.

Redacteurs: Guido Van Damme, Jean-Pierre VandenDaele en Paul Peeraerts.

Medewerkers: R. Rotsaert, I. Durwael, J. De Mulder, J. Schram, e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij **Horizontaal** worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.
Teksten voor publicatie moeten op de redactie toekomen uiterlijk op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of grammaticaal/stylistisch aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.
Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar de activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00 (2 lijnen), Fax.: (03) 233 54 33. Elektronisch adres: fel@eunet.be.
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00.
Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.
Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldbond/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41.

Bestuursleden van FEL:
Ivo Durwael, (voorzitter, informatie, Esperantohuis) Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: (03) 440 30 92.
Wim M.A. De Smet, (ondervoorzitter, Europese zaken) Hertendreef 12, 2920 Kalmthout. Tel.: (03) 666 99 49.
Johan Van Eenoo, (secretaris) Stationsstraat 27, 8380 Lissewege. Tel.: (050) 54 40 03.
Marc Cuffez, (hulpsecretaris) Elisabethlaan 295, 8400 Oostende. Tel.: (059) 80 85 17.
Flory Witdoeckt, (financiën) Witte-Nonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14; Fax: (059) 80 23 42.
Henny Jacques-De Ketelaere, (onderwijs) Miræusstraat 26, b3, 2018 Antwerpen. Tel.: (03) 237 15 67.
Jef Geraerts, Boendersstraat 12, 3670 Meeuwen.
Walter Vandenkieboom, Witte-Nonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14.

Contactadressen van Esperantogroepen in Vlaanderen en Nederland
AALST *La Pioniro,* Hugo Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (02207) 17 918.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.
AMERSFOORT W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tel.: (02155) 154 73.
ANTWERPEN *La Verda Stelo,* p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00.

Precies één jaar geleden bevatte deze inleiding een kort verslag over de reacties van politici op een brief van FEL naar aanleiding van de Europese verkiezingen. In dit nummer krijg je als hoofdschotel een bloemlezing van de antwoorden van die politici. Wat denken zij eigenlijk over Esperanto en hoe menen zij zich tegenover ons, esperantisten, te moeten gedragen. In een korte analyse en conclusie stellen we vast dat die antwoorden vooral uitblinken door vaagheid. Sommige herhalen louter de woorden van de vragen, andere beloven wel iets, maar het is niet heel duidelijk wat. Natuurlijk laten we aan de lezer het laatste oordeel. Toch is het maar de vraag of het bestuur van FEL met die antwoorden iets kan aanvangen om een bepaalde gedragslijn t.o.v. politici uit te stippelen.

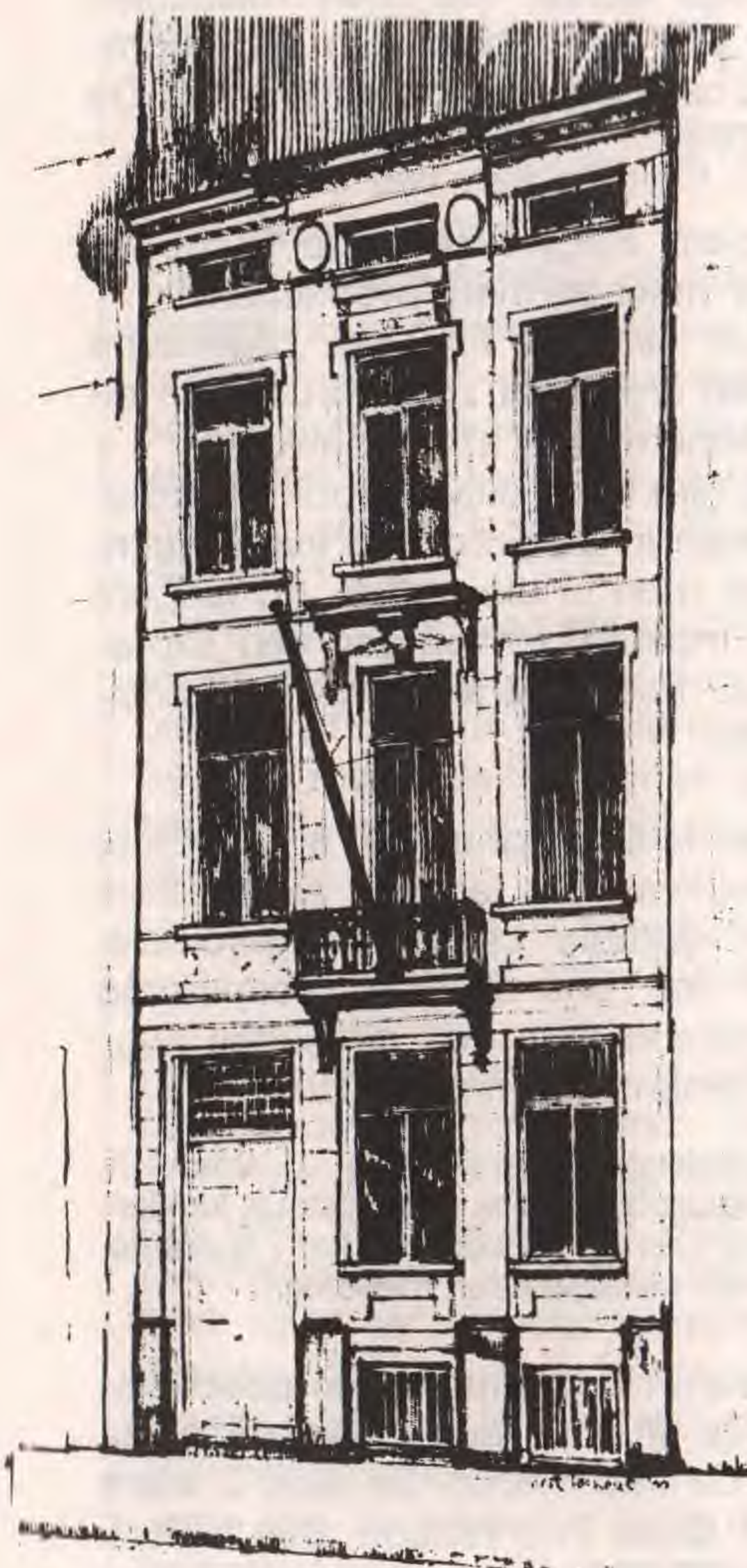
Het bestuur, dat in maart grotendeels vernieuwd werd, stelt zich met foto en biografie aan u voor. Dat kadert in het streven van FEL om leden en bestuur zo dicht mogelijk bij elkaar te brengen. Hoewel we allen leden van dezelfde bond zijn, lijkt het soms dat sommigen meer te zeggen hebben dan anderen. Toch wil het bestuur dat gevoel vermijden: iedereen moet zijn zegje kunnen doen en zo op een directe manier kunnen deelnemen aan de besluitvorming aangaande de te voeren politiek. Niet alleen om wrevel te vermijden is dat belangrijk, wie mee beslist is ongetwijfeld ook meer gemotiveerd om die beslissing mee uit te werken. Mee beslissen betekent ook een soort actief engagement: mee doen. De taak van het bestuur is de ideeën, activiteiten, campagnes, cursussen... te coördineren en met elkaar in overeenstemming te brengen.

En activiteiten staan er nog genoeg op stapel. In de vakantie is er bijvoorbeeld de barbecue van FLEJA en de reeds traditionele Limburgse dag. Beide activiteiten kunnen worden beschouwd als de uitbollers van het voorbije werkjaar. Meer informatie erover vind je op de adresflap van dit nummer. Hoewel die enkel bedoeld was om verzendingskosten te besparen, begint ze meer en meer te fungeren als een soort affichebord... de muurkrant voor onze activiteiten. Gooi ze dus niet gewoon weg.

Ook het nieuwe werkjaar is al uit te startblokken. Zo bijt Leuven de kop af met zijn informatie over de cursussen van volgend jaar. Andere verantwoordelijken gelieven dringend dit goede voorbeeld te volgen, wij willen immers ruim op tijd over zo veel en zo volledig mogelijke informatie over cursussen kunnen beschikken. Dat maakt het gemakkelijker om op telefonische vragen gericht te antwoorden en naar de juiste groep en verantwoordelijke door te verwijzen. Ook willen we die informatie ruim op tijd kunnen verspreiden – en als alles goed loopt dit jaar ook naar een zeer breed publiek.

In Antwerpen worden twee grootse festiviteiten gepland. De eerste is de viering van 25 jaar officieel onderwijs in de Stedelijke Taalleergangen met een academische zitting met toespraken van o.m. Jo Haazen en de Antwerpse schepen voor onderwijs. Het geheel wordt omkaderd door de hoogstaande muziek van het Nederlandse Esperantokamerkoor Akordo.

De tweede activiteit is een Colloquium in het kader van 50 jaar Verenigde Naties. Daar zullen drie buitenlandse gastsprekers hun visie geven over de evolutie van de VN en de taalproblemen waarmee die organisatie te kampen heeft. Een exemplarisch panelgesprek in het Esperanto moet dienen om aan te tonen dat het ook anders kan. Om het colloquium tot een echt succes te laten uitbloeien zijn we echter afhankelijk van een politieke beslissing: FEL diende een subsidie-aanvraag in. Met de goedkeuring daarvan – die pas half juli gebeurt – staat of valt het hele project. Dus: duimen maar. *gvd*

Ontwijkende antwoorden

In het mei-juninummer van *Horizontaal* van 1994 (vorige jaargang dus) verscheen – op initiatief van de toenmalige voorzitter van de Vlaamse Esperantobond, Wim M.A. De Smet – naar aanleiding van de Europese verkiezingen een soort open brief aan de Vlaamse politici. Deze brief werd ook aan de politieke partijen gestuurd. De bedoeling was om, afhankelijk van de antwoorden die we zouden ontvangen, een soort stemadvies te geven.

Intussen is ook, op Europees niveau in de Esperantobeweging de idee opgekomen om de adressen van Europarlementariërs te verzamelen, ten einde hen systematisch te kunnen „bewerken" door brieven en allerlei propagandamateriaal.
In Vlaanderen houdt vooral Germain Pirlot uit Oostende, en bij velen o.a. ook bekend door zijn Esperanto-Document, *Oficiala situacio de Esperanto-instruado* en andere publikaties, zich bezig met het aanschrijven van tal van politieke topfiguren. De antwoorden die hij doorgaans krijgt zijn niet altijd even bemoedigend. Meestal zijn het politieke holle frazen waarin de schrijvers zeggen dat zij „Esperanto wel een goed idee vinden", „dat zij de ontwikkeling met aandacht blijven volgen"... „maar dat zij jammer genoeg nu geen tijd hebben om zich ermee bezig te houden omdat zij belangrijkere dingen aan het hoofd hebben."
Via *La Konko*, het clubblad van Oostende, bereikte ons een bloemlezing met reacties op één van de brieven van Germain Pirlot. Ziehier de brief (verstuurd tussen 15 en 20 maart 1995) en wat politici daar zoal op antwoorden.

esperanto
internationale taal

Flandra Esperanto-Ligo
vlaamse esperantobond v.z.w.

Geachte,

Onlangs schreef één van uw collega's, Europarlementariër, o.a.: „Het zou kunnen dat Esperanto eens de taal wordt die het taalprobleem in de communicatie zal oplossen. Jammer genoeg bestuderen Eurocraten deze oplossing niet ernstig."

Wat is uw mening daarover?

Staat U mij toe uw antwoord in de Europese Esperantobeweging bekend te maken? Dank bij voorbaat.

Hoogachtend,

Europarlementairen antwoorden

„Il n'est pas exclu que l'espéranto devienne un jour la langue qui résoudrait les problèmes linguistiques de communication. Il est dommage que les eurocrate n'étudient pas avec sérieux cette solution" (Mme. Anne André-Leonard, PRL/ELDR)

> Het zou kunnen dat Esperanto ooit de taal wordt die het taalprobleem in de communicatie oplost. Het is jammer, dat eurocraten deze oplossing niet ernstig bestuderen.

„Op lange termijn zal de Unie dus misschien (of wellicht) moeten denken aan een supranationale taal, zoals Esperanto, voor de communautaire instellingen" (Mevr. Marie-Paule Kestelijn-Sieren, VLD/ELDR)

„Op lange termijn echter zal men misschien moeten denken aan het gebruik van één supranationale taal, zoals Esperanto." (Dhr. Willy De Clerck, VLD/ELDR)

„Het talenprobleem zorgt binnen de Europese Unie stilaan voor meer en meer problemen.
Wij willen echter niet dat iets als ‚praktische haalbaarheid' een argument zou worden om de status van de kleinere talen af te bouwen.
Toch mogen wij niet blind blijven voor de groeiende moeilijkheden in de Europese instellingen.
En inderdaad zal men in die optiek, op langere termijn, wellicht moeten denken aan een supranationale taal als het Esperanto." (Dhr. Freddy Willockx, SP/SPE)

„Avec l'élargissement programmé à 25 Etats membres, le problème des langues est en train de devenir un véritable casse-tête insoluble. C'est pourquoi les chances de l'espéranto s'améliorent à mesure que nos difficultés augmentent. (Dhr. Fernand Herman, PSC/PPE)

> Met de voorziene uitbreiding tot 25 lidstaten, wordt het taalprobleem een onoplosbaar kluwen. Daarom vergroten de kansen van het Esperanto, naarmate onze moeilijkheden toenemen.

„Même si la raison me commande le scepticisme, je reste très attentif aux possibilités de développement de l'espéranto. Je suis à votre disposition pour toute intervention utile." (Prof. Claude Desama, PS/PSE)

Ook al maant voorzichtigheid mij tot scepticisme aan, ik blijf de ontwikkeling van het Esperanto met bijzondere belangstelling volgen. Ik sta te uwer beschikking voor elke nuttige tussenkomst.

„L'espéranto devrait être un moyen efficace de communication entre les peuples de la ‚future Europe'. Dans tous les domaines une langue neutre, logique et fonctionnelle serait un atout appréciable pour l'Europe. Il serait toutefois souhaitable que son apprentissage soit adopté dès le début de l'enseignement primaire.
Estimant que l'espéranto est la solution aux problèmes auxquels nous sommes confrontés, vous pouvez compter sur mon appui total pour le défendre." (José Happart, PS/PSE)

Esperanto zou een effectief communicatiemiddel tussen de volkeren van het „toekomstige Europa" moeten zijn. Een logische, praktische en neutrale taal zou op elk gebied een belangrijke troef zijn voor Europa. Daarom is het dus alleszins wenselijk dat het onderwijs van zo'n taal reeds in de eerste jaren van de lagere school wordt ingevoerd.
Omdat ik de mening ben toegedaan dat Esperanto een oplossing kan bieden voor de problemen waarmee wij worden geconfronteerd, ondersteun en verdedig ik het met al mijn kracht.

Esperanto opnieuw onder vuur

De nagenoeg hooggeplaatste politicus van Duitsland, Kanselier Helmut Kohl, sprak tijdens een officieel bezoek aan Nederland met hooggeplaatste eminenties, hij lunchte zelfs met Koningin Beatrix in Den Haag. Daarna maakte hij een niet-officiële wandeling door de historische stad Delft.
Kanselier Kohl richtte ook het woord tot het Nederlandse parlement. Daar koos hij – willens en wetens? – de kant van de contra-esperantisten. Hij zei (in letterlijke vertaling): „... Wij willen geen Esperanto-Europa, maar een Europa, waarin iedereen zijn eigen identiteit bewaart."
Het woord is nu aan die politici in Europa die reeds eerder ten gunste van het Esperanto pleitten of die hun verbale steun aan het Esperanto toezegden. Aan hen om zulke negatieve uitlatingen in de toekomst een halt toe te roepen.

bericht uit *Hamburger Abendblatt*,
toegestuurd door Constant Borremans

De heer Borremans vraagt zich af of het de moeite loont te protesteren tegen dit gebrek aan inzicht. In ieder geval toont de brief aan dat lang niet alle politici voor het Esperanto gewonnen zijn. Dat echter zelfs het besef dat juist door het Esperanto ieders identiteit in Europa kan gewaarborgd worden, nog steeds niet ten volle tot die kringen is doorgedrongen, toont aan dat er nog heel wat werk aan de winkel is voor de propaganda, zeg maar voor de Esperanto-vorming.

„In de Europese Unie, en meer bepaald in het Europees Parlement, stelt de aanwezigheid van zoveel verschillende talen regelmatig praktische problemen. Deze mogen echter geen reden zijn om het gebruik van de ‚kleinere' talen te beperken. Dat alles neemt niet weg dat het Esperanto, als supranationale taal die voldoende ‚neutraal' is, in heel wat domeinen van het Europese maatschappelijke leven haar nut kan bewijzen. In die zin is steun voor de verdere ontwikkeling van het Esperanto een interessant en nuttig project. (Mevr. Magda Aelvoet, AGALEV/V)

„Wat het gebruik van het Esperanto in internationale instellingen betreft, ben ik wel van mening dat het enorm belangrijk blijft om het gebruik van de eigen taal in het Europees Parlement hardnekkig te blijven verdedigen als een democratisch recht. Hoe dan ook ben ik van mening dat – indien er ooit een praktische oplossing moet worden gevonden voor de talenkwestie in de Europese instellingen – Esperanto een valabele oplossing zou bieden. Nochtans denk ik dat Esperanto moet ingeburgerd raken in het gewone leven van alle mensen. Daartoe zouden scholen een extra inspanning moeten leveren." (Mevr. Anne Van Lancker, SP/PSE)

Een analyse

We zouden deze antwoorden kunnen laten voor wat ze zijn, en aan iedere lezer zelf het oordeel overlaten. Toch kunnen wij het niet laten ze van enig commentaar te voorzien, niet zozeer om onze lezers te betuttelen, maar veeleer om een soort discussie over een gedragslijn te openen.
Al deze brieven samen vormen een mooie staalkaart van politieke „antwoordstrategieën". De eerste brief is een zuiver papegaaienantwoord: Zeg eens „Koppeke krabben Kokoke!" – en ja hoor daar komt het antwoord: „Koppeke krabben Kokoke!" Tijdens mijn taallessen probeer ik mijn leerlingen altijd er toe aan te zetten antwoorden te geven, zonder de woorden van de tekst te gebruiken. Immers, indien je een tekst letterlijk herhaalt, bewijs je alleen dat je kan lezen, maar niet dat je ook begrijpt, wat je leest.
De tweede en derde brief zijn voorbeelden van beleefde standaard-partij-antwoorden. Ieder partijlid heeft – van hogerhand – een standaardantwoord gekregen. Hier en daar een komma en

punt, een onbeduidend woordje veranderen, op de toets om te printen drukken, en klaar is kees. De brief van Willockx doet de vraag rijzen of SP en VLD soms toevallig hetzelfde marketingbureau of dezelfde tekstschrijver onder de arm hebben genomen.

De vijfde brief getuigt van weinig politieke activiteit: we laten de problemen op ons toekomen, en hoe groter ze worden, des te erger, en als er dan ergens een oplossing uit de hoek komt, hoera, indien niet, jammer. Zulke houding getuigt niet van staatsmansschap of van visie op de toekomst. Dat soort beleidsmensen heb ik dan ook liever niet aan het roer van de Europese Unie.

De volgende brieven (van Desama en Happart) lijken iets meer engagement in te houden. Deze politici beloven in ieder geval het Esperanto met alle kracht te steunen. Op hen kunnen we rekenen... maar zij zijn niet bereid zelf een initiatief te nemen. Zij wachten af: als het ware zeggen zij, laat zien wat je waard bent, en als het iets wordt, dan springen wij wel mee op de kar. Is dit echt engagement of veeleer een bewijs van politiek opportunisme? Het antwoord op die vraag laten wij wel aan de lezers over.

De laatste twee brieven – die ons ook het laatst bereikten – benadrukken het behoud van de eigen/kleinere talen, en zien voor het Esperanto *geen* directe rol in het Europees Parlement. Wel lijken zij het Esperanto genegen te zijn: we geloven dat Esperanto een rol kan spelen op maatschappelijk vlak. Maar opnieuw moet de inspanning niet van de politici maar van het Esperanto zelf komen: „steun voor de verdere ontwikkeling" of „scholen wat extra inspanning". Al lijken deze antwoorden te getuigen van iets meer belangstelling voor het talenprobleem (praktische problemen, een praktische oplossing voor het talenprobleem), toch blijkt eruit dat zij de oplossing die het Esperanto naar voor schuift niet kennen of begrijpen. Esperanto is immers in geen enkel geval een alternatief of bedreiging

voor de eigen taal, wel integendeel het ondersteunt de eigen talen. Wie de oplossing van het Esperanto echt begrijpt en de eigen taal wil steunen, zou logischer wijze dan ook een actievere politiek moeten voeren.

Conclusie

Het onderwerp van discussie is na deze analyse wellicht overduidelijk. Is het namelijk wel de moeite waard zoveel energie te besteden aan politici, die de zaak niet echt au serieux nemen. Hun houding varieert van onbenullige onwetendheid, over onverschillig de dingen op zijn beloop laten tot al dan niet welwillend afwachten wat de toekomst brengt. Een persoonlijk initiatief, zelfs van diegenen die wel een soort taalprobleem zien of de eigen taal willen verdedigen, zit er echter niet in. Het beste wat we kunnen verwachten is dat zij meedoen als wij iets van de grond krijgen.

Kunnen we daarom niet beter onze krachten en middelen gebruiken om Esperanto uit te bouwen tot een praktische, bruikbare en gebruikte taal, die zijn waarde daadwerkelijk bewijst, in plaats van met logische afleidingen zijn theoretische superioriteit aan te tonen? Met de tweede houding kunnen we op een politieke oplossing blijven hopen, met de eerste kunnen we een reele, noodzakelijke en geleefde doorbraak afdwingen.

gvd

TELESCOOP

Om de taalgelijkheid in de EU te ondersteunen startten in mei in enkele scholen in Vlaanderen experimenteel onderwijs in het modern Grieks. De leraren worden aangeduid door de Griekse overheid. De gegadigde leerlingen zijn meestal afkomstig uit de afdeling klassieke talen. De motivatie lijkt verschillend: sommigen volgen de les op impuls van de ouders, anderen zien het utilitaire in van de kennis van de taal voor een op stapel staande reis naar Griekenland. In ieder geval geniet het initiatief ook de aandacht van leerkrachten oud Grieks.

Expolangues of taallabo?

De Nederlandse eenmaking in de Esperantobeweging lijkt niet van een leien dakje te lopen. Maar ook sommige bestuursbeslissingen zetten kwaad bloed. Zo zegde mevrouw Van der Horst-Kolinska haar lidmaatschap op, omdat het bestuur het Nederlands als voertaal voor de Algemene Jaarvergadering naar voren schoof.

We begrijpen de verbijstering van mevrouw Kolinska, wanneer zij stelt dat een Esperantovereniging ook Esperanto moet gebruiken, vooral omdat veel buitenlanders die geen Nederlands verstaan, er lid van zijn. Minder welwillend staan wij echter tegenover haar houding om dat argument op zichzelf te betrekken. Wie twintig jaar of langer in een bepaald land woont, zou zich toch wel de moeite hebben mogen getroosten de taal van dat land iets beter te leren beheersen. Vlamingen kennen maar al te goed het fenomeen van mensen die de lokale taal niet willen leren – zonder dat wij mevrouw van der Horst-Kolinska daarvan betichten. Aan buitenlandse werknemers, immigranten en asielzoekers wordt zonder blikken of blozen dezelfde eis tot taalintegratie gesteld.

Tenslotte beroept het bestuur van Esperanto-Nederland zich op het feit, dat de Jaarvergadering bedoeld is om de Nederlandse buitenwereld bekend te maken met wat de Esperantobeweging is en doet, en natuurlijk hebben niet-esperantisten geen boodschap aan informatie in het Esperanto.

Uiteindelijk wordt de Nederlandse Esperantobeweging geconfronteerd met één van de grootste knelpunten van het Esperanto: Esperanto is inderdaad een universele, boven-nationale taal die in nationale, ééntalige omgeving zijn functie – met uitzondering van het zuivere oefenen – verliest. Daarom speelt de echte taalbeleving zich ook op internationaal vlak af: congressen, reizen, correspondentie, ... en ligt zijn roeping en toekomst ook op het internationaal niveau.

Wij zouden mevrouw van der Horst-Kolinska en allen die haar zouden willen volgen, willen vragen hun beslissing te herzien. Zij kunnen er immers van overtuigd zijn dat Esperanto-Nederland wel degelijk Esperanto wil beoefenen en verspreiden, maar voor sommige aspecten van die bekendmaking is de eigen nationale taal – in casu het Nederlands – nu eenmaal onontbeerlijk. Ook het bestuur van Esperanto-Nederland zou echter goed moeten overwegen welke informatie bedoeld is voor uitwendig propagandagebruik en welke voor louter interne communicatie.

Voor dat laatste kan immers best het Esperanto worden gebruikt, omdat daarmee ook de buitenlanders worden bediend, omdat de oefenfunctie toch ook niet verwaarloosbaar is, en tenslotte omdat voorbeelden van effectief gebruik van het Esperanto ook naar de buitenwereld toe een enorme overtuigende kracht kunnen hebben.

Ter illustratie willen we aan deze discussie een anecdote toevoegen, waaruit blijkt dat de discussie over deze controverse eigenlijk reeds zo oud is als het Esperanto zelf. Zij werd ons bezorgd via een brief van de heer Hans Erasmus. Hij werd op de anecdote geattendeerd door Mark Fettes, UEA-estrarano voor informatie en externe zaken.

Ter gelegenheid van het eerste nationale congres in 1910 in Rusland, zegt Zamenhof dat de toehoorders wellicht een toespraak in het Russisch verwachten. Hij gebruikt echter Esperanto en stelt, dat vooral om educatieve redenen het belangrijk is ook tijdens nationale congressen Esperanto te gebruiken. Je hoort hoe de taal wordt uitgesproken en velen hebben in hun woonplaats of regio geen kans deze taal te spreken. Deze mensen moet je laten zien, dat de taal als communicatiemiddel goed functioneert.

Zamenhof laat daaraan echter wel vooraf gaan, dat het voor de hand ligt onder Russen Russisch te spreken. Maar voor hem gaf – op dat moment (red.) – het educatieve element de doorslag.

gvd

Esperantistaj evoluhelpantoj serĉataj

En marto kaj aprilo 1995 s-ro Rudolf Fischer vizitis la bieno-lernejon Bona Espero en Brazilo. En *Bona Espero* edukiĝas trideko da infanoj kiuj havas neniun alian ŝancon je lernado. Cetere, nova mapo de la federacia ŝtato Goias enhavas lok-indikon „escola Bona Espero", tiom grava estas tiu instanco por la tuta regiono.
La vizitantoj celis sperti la ĉiutagan laboron en *Bona Espero* kiel helpantoj. Fakte, tio sukcesis foje pli ol dezirite: zorgi por 32 infanoj signifas precipe plenumi sufiĉe malromantikajn taskojn, kvankam, kompreneble, ĉiuj infanoj devas helpi. Sed, kiel normala infanoj, ili emas ankaŭ eskapi kaj neglekti siajn aferojn. Aldoniĝas malpli okulfrapaj laboroj: administrado, librotenado, korespondado, eksterordinaraj zorgoj kiel malsanoj aŭ kvereloj, pezaj korpaj laboroj, kaj krome restas la tasko gvidi ŝtate agnoskitan lernejon kun 7 klasoj!
En *Bona Espero* vivas nuntempe 32 infanoj, 3 pliaj vizitadas la lernejon. Tri pli aĝaj knabinoj plustudas en la ĉefurbo. La urbo Alto Paraiso pagas du instruistojn, plia instruisto venadas libervole. Por la tuta cetera laboro do restas la du gvidantoj, ges-roj Ursula kaj Giuseppe Grattapaglia, la kuiristino kaj unu pagata helpanto. Tio neniel sufiĉas.
Vere, ges-roj Grattapaglia dum pli ol 20 jaroj faris grandiozan laboron. Tamen, ankaŭ ili sentas nun aĝon kaj lacecon, kaj la portempaj helpantoj propra-korpe kaj psike povis kunsenti. Ĉar la nunaj gvidantoj antaŭvideble decembre de 1995 (post la lernojaro) finos sian laboron, devos komenciĝi nova epoko de *Bona Espero* kun novaj gvidantoj, aŭ... estos la fino de la lernejo.
Sobra taksado kondukas al jenaj konsideroj: finance la situacio de *Bona Espero* estas – danke al la donacemuloj – stabila; la lernejo (kaj tial Esperanto) ĝuas altan renomon en la tuta regiono. La vivon plifaciligos kurenta konekto atendata ankoraŭ en 1995. Ĉiuj instalaĵoj jam estos, tiel ke ne necesos plukonstrui ion.
Ankaŭ aliaj perspektivoj estas brilaj: pli aĝaj infanoj povas plu studi en Alto Paraiso. Tiu urbo donacis 8 parcelojn kun kondiĉo konstrui tie dometojn por instruistoj kaj infanoj. En la tuta nordo de Goias nur Alto Paraiso kaj *Bona Espero* havas pli ol la unuajn kvar klasojn. Pluekzisto de la lernejo estas do esence grava.
Restas do la problemo de novaj gvidantoj. La nunaj kuratoroj kaj la estraranoj jen alvokas parojn – nepre esperantistajn! – kiuj estas finance sendependaj (salajroj ne pageblas) kaj ŝatas vivi kun infanoj, anonci sin al la suba adreso por ricevi pli da informoj. Inter la kandidatoj estu homoj kiuj respondecas por jenaj postenoj: lernejestro, agrikulturisto, teknikisto, kuiristo, administristo. Estas ideo organizi transportservon inter Alto Paraiso kaj *Bona Espero*. Ĝis nun estis la problemo, ke escepte de la gvidantoj apenaŭ iu pretis eklogi en la sendistra savano.
Kandidatoj povus, provcele, vivi iom da tempo en *Bona Espero*, antaŭ ol findecidi. Eblos krome, ke nova gvidantaro komence loĝas certan tempon kun ges-roj Grattapaglia por profiti ties spertojn kaj konsilojn.

Do, se vi sobre kaj realisme sentas vin altirata de la imago, respondeci por infanoj en *Bona Espero, skribu al:*
Bona Espero r.a., Hedwig Fischer, Gustav-Adolf-Str. 2a, D-48356 Nordwalde, Germanio.

Infanoj de Bona Espero *kun helpantoj Marian Łuczywo el Pollando (meze) kaj Gunnar Fischer el Germanio (tute maldekstre)*

(foto: Rudolf Fischer)

Beter luisteren

Reeds herhaalde malen publiceerden we gegevens over radio-uitzendingen en radiostations in het Esperanto. Maar wellicht zijn er een aantal mensen die last hebben om hun radio op de goede frekwentie af te stemmen. Andrzej Pettyn, de hoofdredacteur van Radio Varsovio, geeft enkele raadgevingen.

Radio-ontvanger: Controleer of uw toestel over de golflengte beschikt die de zender die u wilt ontvangen gebruikt. Indien niet, dan moet je je een ander toestel aanschaffen. Vraag in dat geval raad van ervaren luisteraars.

Schaalverdeling: Niet elke radio beschikt over een duidelijke schaalverdeling. Indien die ontbreekt, kan je er zelf een reep millimeterpapier op aanbrengen met aanduidingen van de stations die je wilt ontvangen. Eenmaal grondig afstemmen, daarna kan je ze gemakkelijk terugvinden.

Stroom en batterijen: Gebruik je netstroom, controleer dan of de spanning juist is – dat zal meestal geen problemen geven. Wanneer je een radio op batterijen hebt, denk er dan aan geregeld de batterijen te vernieuwen of op te laden. Met bijna lege batterijen is de ontvangst veel slechter.

Antenne voor de middengolf: Gewoonlijk is die antenne in de radio zelf ingebouwd. Om de ontvangst te verbeteren kan je je toestel een beetje naar links of rechts draaien tot je de meest geschikte positie gevonden hebt. Een draagbaar toestel kan je ook dicht bij een stopcontact zetten (4-5 cm), dat verbetert soms sterk de ontvangst. Het zelfde effect krijg je door het op een metalen plaat, naast de koelkast of de centrale verwarming te zetten.

Telescopische antenne: Als de telescopische antenne uitgetrokken is en de ontvangst toch niet voldoet probeer dan: 1. je hand in de buurt van de antenne te houden (dat helpt soms reeds); 2. de antenne licht aan te raken (zo fungeer je zelf als antenne); 3. het toestel op te nemen en voorzichtig rond, op en neer en links en rechts te bewegen om de beste ontvangstrichting te vinden; 4. met het toestel door de kamer te lopen om de beste plaats van ontvangst te vinden (waar onderaardse waterwegen elkaar kruisen is de ontvangst vaak veel beter, hetzelfde geldt trouwens ook voor de nabijheid van grote wateroppervlakten). Ook na regen, onweer enz. is de ontvangst vaak veel duidelijker.

Buitenantenne: Indien je toestel geen antenne-ingang heeft, dan kan je gewoon een elektriciteitsdraad aan de telescopische antenne bevestigen, het andere eind maak je vast aan de koelkast, een radiator, de waterleiding (maar maak de plaats waar je de draad vastmaakt goed schoon met een mes om roest, oxidatie of verf te verwijderen. Je kan ook een voorlopige buitenantenne installeren: laat gewoon een koperdraad die je aan de ene kant aan je radio vastmaakt, door het raam of over het balkon naar buiten hangen. Natuurlijk zal een echte buitenantenne geschikt voor jouw toestel, die je best door een specialist laat plaatsen, betere resultaten geven, maar zo'n voorlopige oplossing helpt al veel en is soms zelfs meer dan voldoende.

Fading: Fading is het op en neer gaan van de signaalsterkte. Indien uw toestel niet over een automatische signaalstabilisator beschikt, gebruik dan – als je die hebt – twee kortegolf-ontvangers tegelijker tijd, de ene afgesteld op de 41m-band, en de andere op de 49m-band. Het gebeurt vaak dat op de ene golflengte de signaalsterkte sterk fluctueert terwijl op de andere het signaal duidelijk hoorbaar blijft.

Vaak varieert de ontvangstkwaliteit van dag tot dag of zelfs op twee plaatsen in de zelfde stad, of in het zelfde gebouw (eerste tegenover tiende verdieping, bijvoorbeeld). Gewoonlijk is het signaal duidelijker naarmate men hoger zit.

Maar als je een heel oud toestel gebruikt, en je wil toch Radio Polen ontvangen, dan is het misschien de moeite waard een nieuw toestel te kopen.

Misschien helpen deze raadgevingen sommigen van onze lezers-luisteraars. In ieder geval, wanneer je luistert, laat dat dan af en toe – of zelfs geregeld – weten aan de betreffende radioredactie. Stuur hen een ontvangstrapport (wanneer en waar ontvangen, hoe was de kwaliteit van de ontvangst) en een waardering van het programma. Voor veel redacties is een voldoende aantal reacties immers een kwestie van leven of dood, van te mogen blijven uitzenden – d.w.z. gebruik maken van de goodwill *van nationale zenders die internationaal uitzenden – of van de band te verdwijnen.*

De frekwenties waarop Esperanto-radiostations uitzenden en de uren van de uitzendingen vind je geregeld in de meeste Esperantotijdschriften, o.a. ook in MONATO, 1995/4 (april) p. 18 of in LA JARO.

Zie ook p. 15 over satelliet-uitzendingen.

Een brief uit het verleden

De Vlaamse Esperantobond is niet alleen een vereniging van esperantosprekers die samen Esperanto willen beleven en verspreiden, zijn activiteiten strekken zich ook ver uit in de Esperanto-uitgeverijwereld. Onlangs rolden drie nieuwe boeken van de persen aan de Frankrijklei: twee dichtbundels *El Sisma Zono* van Mikaelo Giŝpling en *Plena Poemaro* van Eŭgeno Miĥalski (waarover later een bespreking volgt). Het derde boek is non-fiction, een geschiedschrijving van de Esperantobeweging: *Servisto de l' Ideo*, 50 jaroj ĉe Universala Esperanto-Asocio (1908-58). Het werk is van de hand van Hans Jakob, die tussen 1908 en 1958 directeur van UEA was. Rond 1957-58 zette hij zijn memoires op papier. Het 144 pagina's tellende geschrift werd door een gelukkig toeval door zijn dochter, die in Antwerpen woont, teruggevonden en aan de Vlaamse Esperantobond geschonken. Het manuscript werd op verzoek van FEL grondig bewerkt en geredigeerd door Mark Fettes. Nu ligt het in de FEL-boekendienst klaar om de Vlaamse en de wereldmarkt te veroveren.

Het werk beschrijft in 39 hoofdstukken het ontstaan en de groei van UEA. De verschillende crisissen die UEA en de Esperantowereldbeweging doormaakten. Uit het boek kan je dus veel leren over de achtergronden van UEA en de Esperantowereldbeweging, de eerste congressen, de financiële problemen zowel van UEA zelf als het probleem van onderlinge betalingen tussen esperantisten uit verschillende landen. Maar ook over de meningsverschillen die er bestonden op gebied van de evolutie van de taal, over de organisatie van UEA, over de leiding van de beweging. Het is vanzelfsprekend dat heel wat eminente esperantisten in het boek de revue passeren.

Van de crisissen die UEA heeft in die periode heeft doorgemaakt, is de tweede wereldoorlog ongetwijfeld de meest opvallende, maar ook de dood van de stichter Hector Hodler, die grote verwachtingen had gewekt, betekende een zware slag voor de beweging. De interne spanningen en menigsverschillen – vaak gepaard gaande met financiële ongelukken, buiten de schuld van de verantwoordelijken om, maar als resultaat van de wereldeconomie – heeft zware wonden geslagen. Dat daarbij vaak „schuldigen" werden gezocht die alle last op hun schouders kregen, is een minder fraai aspect van de zaak.

Uit het boek komt duidelijk naar voor, hoe niets menselijks de Esperantobeweging vreemd is. Onderlinge afgunst en naijver, aanvallen en regelrechte vervolgingen van buitenaf, evenals „gewone" alledaagse tegenslagen op persoonlijk of zakelijk vlak, hebben UEA gemaakt tot wat het nu is. Duidelijk komt uit dit werk echter ook naar voor dat het lot de Esperantobeweging niet heeft gespaard.

Dit werk zal voor menig esperantist een echte ogenopener zijn, een kijk achter de schermen van zijn geliefde beweging. Want hoe vreemd het ook mag klinken, veel van de problemen die UEA in die periode gekend heeft, zijn ook vandaag volop actueel. Het is dan ook een echte aanrader. De kwaliteit ervan wordt gegarandeerd door zowel de persoonlijkheid van zijn auteur als de redactionele ervaring van zijn bewerker. gvd

Servisto de l' ideo. 50 jaroj ĉe Universala Esperanto-Asocio 1908-1958. / Hans Jakob / Red. Mark Fettes. Antwerpen, Vlaamse Esperantobond, 1995. 20 x 14 cm. 120 p. Prijs: 599,– BEF + verzendingskosten.

Tijdens het 2de Europees Esperantocongres te Parijs trad een nieuwe zanggroep op, *Akordo*. Zij brengen vooral oude liederen in Esperanto-vertaling. De reacties waren eensluidend positief en er werd gevraagd naar CD's of cassettes. Die heeft de groep nog niet uitgebracht, maar ze komen wel zwaar onder druk te staan om dat eerlang te doen.

Toch is er wel één en ander aan muziek te vinden op de Esperantomarkt, zij het met soms zeer uiteenlopende kwaliteit. Een keuze:

VOOR U UITGEKOZEN

Kajto, Dancanta ĉevalo (CD/cas.)	599,– / 450,–
Kajto, Procesio Multkolora (CD/cas.)	599,– / 450,–
Kajto, Tohuvabohuo (CD/cas.)	599,– / 445,–
Vinilmosmokompil (verzamelalbum) (CD/cas.)	750,– / 450,–
Solo, Vulkano (cas.)	570,–
Ĵomart, Vi kuras de vi (cas.)	420,–
John Douglas, Imagu (cas.)	394,–
Asorti, Se povus mi (cas.)	241,–
Asorti (2) (cas.)	360,–

Alle prijzen exclusief verzendingskosten.

U kan deze boeken bestellen bij de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00 – Fax: (03) 233 54 33. Ook aan al uw andere boekenwensen wordt graag voldaan.

Handen uit de mouwen

De politiek van het bestuur van de Vlaamse Esperantobond om dichter bij zijn leden te staan, is als een mes dat langs twee kanten snijdt. Enerzijds worden de leden dichter betrokken bij de beslissingen en weten zij beter wat er omgaat. Anderzijds echter wordt – door tal van oproepen – op hen een beroep gedaan om zich daadwerkelijk voor de Esperantobeweging in te zetten: m.a.w. om de handen uit de mouwen te steken, om iets te doen. Een OPROEP-rubriek is in *Horizontaal* daarom ook geen vreemde meer.

Fonds Vanbiervliet
Enkele vrijwilligers zijn begonnen met het (voorlopig) klasseren van alle boeken en tijdschriften die tijdens de voorbije jaren in de bibliotheek zijn toegekomen. Dat zijn er heel wat, maar een nog omvangrijker werk wordt na de zomer verwacht: dan verhuist het Fonds naar een ander lokaal – nog steeds in de stadsbibliotheek van Kortrijk, het fonds vormt immers een onvervreemdbaar deel van het totale bibliotheekbezit, want het is wettelijk beschermd. Om het aangepast te houden moet er heel wat werk worden verricht. Voor de verhuizing worden niet alleen vele helpende handen gezocht, maar ook mensen met bibliotheekervaring, om het herklasseren te begeleiden. Info: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96.

Een aangepast computersysteem
De volgende taak is het op punt stellen van de catalogus, op de eerste plaats het registreren van de laatste aanwinsten. Het is aangewezen om dit meteen via de computer te doen; de bestaande fiches kunnen later geleidelijk in dit computerbestand worden ingevoerd. De stadsbibliotheek heeft voorgesteld hiervoor het programma CDS-ISIS te gebruiken. Dit lijkt de aangewezen oplossing, aangezien dit programma reeds in de bibliotheek gebruikt wordt. De Esperanto-collectie zou zo probleemloos ook in de algemen bibliotheekcatalogus (althans die van Kortrijk) kunnen worden overgenomen.
Aan het gebruiken van CDS-ISIS is nog een ander voordeel verbonden: de software wordt gratis ter beschikking gesteld door Unesco en het gebruiken ervan zou betekenen dat de esperantisten eindelijk hun contacten met Unesco nuttig gebruiken! Daarom overweeg ik om het gebruik van CDS-ISIS voor te stellen aan andere Esperanto-bibliotheken, waarvan er, volgens een voorlopige enquête, nog maar twee geautomatiseerd zijn. Mijn grote vraag is momenteel: hoe goed is CDS-ISIS? De schaarse opinies die ik tot nog toe ontvangen heb variëren van groot enthousiasme, over licht misprijzen, tot „nooit van gehoord". Meer informatie is welkom bij Roland Rotsaert (050) 33 00 04. RR

Bereid nu reeds de DOE-DAG voor
De datum voor Esperanto-wereld-DOE-dag werd door UEA vastgesteld op 7 oktober 1995.
Het doel van de DOE-DAG is het bestaan en de waarde van het Esperanto aan een zo groot mogelijk publiek bekend maken. In hoofdzaak worden de massamedia geviseerd. Dat kan best, wanneer groepen over heel de wereld op hetzelfde moment een activiteit op het getouw zetten. Met zo'n activiteit kan meteen de praktisch waarde van het Esperanto worden geïllustreerd. Daarom zijn twee dingen belangrijk: het succes om inderdaad het grote publiek te bereiken én de kwaliteit van het getoonde beeld.
Om het succes en de kwaliteit te verzekeren probeert UEA een gemeenschappelijke boodschap uit te werken. Dit jaar kan die best in verband staan met de 50ste verjaardag van de Verenigde Naties. De boodschap bevat twee duidelijke punten:
– Hoewel de VN beweert de mensenrechten, de vrede en de werelddemocratie te dienen, heeft ze tot nog toe niets gedaan om een gelijke communicatie tussen de volkeren te creëren; integendeel steunt ze veeleer de overheersing van enkele zogenaamde „wereldtalen". Die oplossing is niet alleen onrechtvaardig, ze is ook duur.
– Reeds meer dan tweemaal zo lang (meer dan 100 jaar) past de Esperanto-Wereldbeweging een model toe – en poogt ze dat model ook te verspreiden – waarin op een echte efficiënte en rechtvaardige manier een wereldwijde communicatie functioneert en waaraan mensen deelnemen uit alle mogelijke culturen en met alle mogelijke achtergronden. Zo ontwikkelt ze een eigen cultuur op basis van de principes: mensenrechten, vrede en democratie.
Daarom roept UEA alle verantwoordelijken van de landenverenigingen op hun activiteiten te coordineren en met elkaar overleg te plegen over hun plannen.

(Mark Fettes, bestuurslid UEA voor informatie artikel overgenomen uit *Esperanto*, mei 1995)

Van nieuwe en oude maatjes

In maart 1995 werd een nieuw bestuur gekozen. Het vorige bestuur heeft contact tussen bestuur en leden echter tot één van zijn prioriteiten verheven, en die prioriteit wordt niet teniet gedaan. Daarom stellen wij u de leden van het nieuwe bestuur van de Vlaamse Esperantobond kort voor. Sommigen zijn oude bekenden en traden reeds eerder op de voorgrond, anderen zijn vrij nieuw, sommigen hebben in alle stilte reeds lang hun sporen verdiend.

Ivo Durwael, voorzitter, is geboren in 1938. In 1961 kwam hij toevallig in contact met het Esperanto en is sindsdien een actief esperantist. Zijn activiteiten zijn niet op één blad samen te vatten. Zijn eerste initiatief was de oprichting van de *Junulara Antverpena Sekcio*, waarin later de idee ontstond van BEJA (*Belga Esperantista Junulara Asocio*). Hij nam deel aan talrijke congressen en bijeenkomsten, was voorzitter van de Antwerpse club *La Verda Stelo* en van 1984 tot 1992 ook reeds voorzitter van de Vlaamse Esperantobond. Vanaf 1989 was hij bovendien bestuurslid van UEA voor informatie.
Als onderwijzer leerde hij niet alleen heel wat kinderen lezen en schrijven, hij gaf ook les in de enige officiële Esperantocursus aan de Quellinstraat te Antwerpen. Daar startte hij in 1973 het derde jaar van de Esperantocyclus. Momenteel is hij uiterst actief bij de dagelijkse beslommeringen in het Esperantohuis en houdt hij zich bezig met het organiseren van tal van activiteiten, o.a. busreizen naar congressen, de culturele weekends van de Vlaamse Esperantobond, enz. Hij verzorgt ook de toeristische rubriek in *Horizontaal*.

Wim M.A. De Smet, ondervoorzitter, werd geboren in 1932. Hij is uittredend voorzitter en is van alle bestuursleden het langst in de Esperantobeweging, al is hij gedurende acht jaar grotendeels afwezig geweest wegens verblijf in het buitenland. Hij is doctor in de dierkunde en heeft zijn loopbaan uitgebouwd aan o.a. het Universitair Centrum Antwerpen (RUCA) en het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN). Hij behoort tot de Akademio Internacia de la Sciencoj (AIS) in San Marino, een zomeruniversiteit, waarvan de meeste cursussen in het Esperanto worden gegeven. Bij gelegenheid speelt hij een rol in de Vlaamse afdeling van het Instituut voor Europese Vorming. Sinds zijn terugkeer uit het buitenland beziet hij de Esperantobeweging op een kritische manier en wil hij er veel in veranderd zien, ook in Vlaanderen, iets wat natuurlijk stof voor onenigheid is. (Een uitgebreider biografische schets kan je lezen in *Horizontaal*, 1994/4, p. 12)

Johan Van Eenoo, secretaris, werd geboren te Beernem op 18 juli 1956. Hij groeide op in Oostkamp en studeerde vertaler-tolk aan het Hoger Technisch Instituut te Brugge, waar hij in 1979 zijn diploma behaalde. Thans woont hij, samen met zijn echtgenote, Marleen Dewulf, te Lissewege, Stationstraat 27.
Reeds meer dan twintig jaar is hij actief in de volksdans- en volksmuziekwereld bij volkskunstgroep *Polka 17*.
Het Esperanto leerde hij vrijwel autodidactisch. Veel lezen, schrijven, teksten bestuderen, kopiëren en luidop lezen maakten het hem mogelijk de taal in vrij korte tijd onder de knie te krijgen. Hij nam contact op met de Brugse Esperantogroep *Paco kaj Justeco* waarvan hij secretaris werd.
Wat hem aan het Esperanto boeit, is het besef dat het meer is dan een taal: respect voor andere culturen en cultuuruitingen en zijn eigen cultuur gerespecteerd weten is een wereldvisie waarvan het Esperanto het medium is.

Zo'n wederzijdse eerbied waarborgt wederzijds vertrouwen en samenwerking en is een waarde die ook in het Esperanto-onderricht duidelijk moet worden gemaakt.

Marc Cuffez, vice-secretaris en interne contacten, is afkomstig uit Koekelare maar woont in Oostende, Elisabethlaan 295. Hij werd geboren op 4 juni 1964 en is ongehuwd. Na het behalen van zijn humanioradiploma (richting Sociale Economie) vervulde hij zijn legerdienst bij de zeemacht. Daarna werd hij tijdelijk vrijwilliger bij de Landmacht te Zedelgem. In september 1987 begon hij zijn opleiding tot onderofficier van de Luchtmacht. Hij is nu 1ste Sergeant en werkt sinds 1 november 1994 als opsteller bij de Rijkswacht-BOB te Oostende.
Zijn Esperantocarrière begon hij als leerling bij Raymond Wylleman in Oostende in 1989. Reeds in 1991/92 gaf hij een spoedcursus van 16 uur voor de scouts van Bredene. Eind 1992 werd hij ook secretaris van de Oostendse club. In 1995 trad hij toe tot het bestuur van FEL.
Als esperantist heeft hij ook reeds deelgenomen aan een aantal weekends in binnen- en buitenland. Verder besteedt hij zijn vrije tijd aan de Culturele Raad van de Stad Oostende, theater- en concertbezoeken en reizen.
Marc Cuffez zal als FEL-bestuurslid de contacten met de groepen ter harte nemen en houdt zich warm aanbevolen voor commentaar en raadgevingen.

Flori Witdoeckt, penningmeester, werd geboren op 12 februari 1932. Ze woont te Oostende, Witte Nonnenstraat 9A. Van beroep is zij beheerder van de firma Witdoeckt N.V. en is verder actief als vice-voorzitter van de Provinciale Kamer van Koophandel van de Provincie West-Vlaanderen. Verder is zij bestuurslid van het Vormingsinstituut van West-Vlaanderen, onderdeel van het Vlaams Instituut van Zelfstandige Ondernemers (VIZO).
Naast deze belangrijke posten beheert zij nog tal van mandaten in andere instellingen in de Textielinsdustrie en het NCMV.
Door haar groot enthousiasme, uitgebreide contacten en actieve inzet, poogt zij een bijkomend elan te brengen in de Esperantobeweing en vooral commerciële activiteiten uit te bouwen. Haar ruime ervaring in de zakenwereld zal haar en de beweging daarbij ongetwijfeld grote diensten bewijzen.

Henny De Ketelaere, onderwijs, werd geboren in 1928 en was de dochter van een gerenomeerd esperantist in Vlaanderen. Met enthousiasme gaf ze haar belangstelling voor de taal door aan haar kinderen en mag zich nu de fiere oma van drie kleinkinderen, van wie twee „denaskaj" kleindochters.
Ze is op de achtergrond steeds actief geweest in de Esperantobeweging, neemt actief deel aan tal van congressen en bijeenkomsten, biedt zelf een gewaardeerde helpende hand wanneer de Vlaamse Esperantobond zelf wat organiseert – de *loĝiga-servo* is bij haar in veilige handen. Tenslotte zet ze zich ook actief in voor het onderricht van de taal, vooral als begeleider van de correspondentie-cursussen. Met een verbeten enthousiasme probeert zij tijdens internationale bijeenkomsten steeds vooral de nieuwelingen onder de deelnemers tot spreken aan te zetten.

Jef Geraerts, bestuurslid zonder specifieke opdracht, werd geboren te Genk in 1958. Hij is ambtenaar bij de Dienst voor de Scheepvaart, afdeling boekhouding en vakbondsafgevaardigde voor het ACOD.
Hij werd esperantist in 1984. Hij is vooral actief in Limburg als secretaris van de Limburga Esperanto-Ligo en vice voorzitter van de Haselta Esperanto-Klubo.
Wegens tijdgebrek kan hij zich maar beperkt inzetten voor FEL – vandaar dat hij geen specifieke functie op zich nam. Nochtans wil hij in het bestuur vooral de stem van de Limburgse esperantisten laten horen, zodat het FEL-bestuur inderdaad als bestuur van heel Vlaanderen kan worden beschouwd.

Walter Vandenkieboom, externe relaties, werd geboren te Oostende op 23 juli 1932, en woont aan de Tulpenlaan 16, 8540 Bredene. Van beroep is hij industrieel raadgever en zijn contacten met de bedrijfswereld zijn dan ook zeer uitgebreid. Hij is bestuurslid van verscheidene verenigingen en stedelijke commissies. Hij is vooral begaan met de bekendmaking van het Esperanto naar buiten toe en ziet grote mogelijkheden van de taal voor het internationale bedrijfsleven. Met veel enthousiasme probeert hij dan ook de taal in die kringen aan te praten.

Wij wensen aan deze ploeg een geest van samenwerking en kameraadschap toe, en goede verhoudingen met zowel de leden als het personeel van de Vlaamse Esperantobond. Maar vooral wensen wij hen toe dat zij het volgend werkjaar door begeesterende inspiratie tot een succes weten te maken en de Esperantobeweging een echte stap voorwaarts helpen maken naar een wijdere internationale verspreiding.

Vlaamse tuinen met zicht op de wereld

Ik zou eerst jullie blik willen richten op hetgeen het dichtst bij ons is – en al zijn we dan internationaal gericht – ons misschien toch nog het dichst aan het hart ligt. Op 20 juli organiseert Denise Parente voor La Erikejo een tuinfeest. FLEJA, de jongeren dus, maken op 8 juli een grote wandeling in Waasmunster, gevolgd door een barbecue in de tuin van de familie Vanderbrugge. Op 19 augustus verwachten we veel volk voor de Limburgse Dag in Sint-Truiden. Het programma begint uiteraard met een receptie! Meer details over deze feesten met een Bourgondisch karakter vindt u in de programmabladzijden van respektievelijk Kalmthout, Fleja en Limburg. Maar u zult merken dat er ook cultureel-toeristische elementen in zitten.
Vermoedelijk ligt jullie vakantie al vast voor de zomermaanden. Toch wil ik terloops nog eens DE grote Esperanto-evenementen vermelden, nl. het Esperanto-Wereldcongres in Tampere, Finland, van 22 tot 29 juli. Men verwacht hier ruim 2500 deelnemers uit gans de wereld. De Vlaamse Esperantobond heeft een infostand op dit congres, vnl. voor informatie en contacten i.v.m. het maandblad *MONATO*.
Sennacieca Asocio Tutmonda houdt zijn 68ste congres van 15 tot 22 juli in Maribor, Slovenië.
De jongeren hebben hun Internationaal Esperanto-Jongerenkongres in St-Petersburg, Rusland, van 31 juli tot 7 augustus.
Tijdens de zomermaanden zijn er ook een hele reeks activiteiten in de centra van Grésillon, La-Chaud-de-Fonds en Bouresse. In Grésillon ligt de nadruk op taalstudie, zelfs voor beginners, terwijl de Kooperativo de Literatura Foiro (La-Chaud-de-Fonds en Bouresse) zich meer richt op mensen, die Esperanto kennen en een specifiek studieonderwerp willen aanvatten. Dezelfde organisatie richt trouwens van 28 tot 31 oktober een Esperantologie-Conferentie in in Triëst, Italië.
Wie hoog grijpt kan deelnemen aan het 14de Internationaal Congres van Kybernetici van 21 tot 25 augustus in Namen of aan de 15de zomersessie van 27 augustus tot 3 september van de Internationale Academie van Wetenschappen in San Marino.
Het begin van augustus is een belangrijk moment voor scouts: tijdens de Wereld-jamboree van 1 tot 11 augustus in Dronten, Nederland, ontmoeten Esperantisten uit de scoutsbeweging mekaar en organiseren er tevens een permanente infostand.

Vanuit Hongarije kwamen voorstellen die meer het karakter van traditionele vakantie benaderen: verblijf aan het Balatonmeer en toeristische verkenning van Hongarije tegen lage prijzen, o.l.v. het reisagentschap Espertur. Een infoblad is te verkrijgen op het Esperanto-centrum.
Wat later op het jaar raad ik deelname aan het Faulhaber-weekend, van 24 tot en met 26 november in Elspeet aan. Het grote thema is dit keer Andreo Cseh. Het is de moeite waard om nu al je deelname aan het Internacia Festivalo, van 27 december 1995 tot 3 januari 1996 in Rotenburg, Duitsland, te reserveren. Rotenburg ligt ergens tussen Hamburg en Bremen. Het programma bestaat uit voordrachten, discussierondes en uitstappen. Het richt zich eigenlijk naar mensen tussen 25 en 55 jaar, die al Esperanto kennen. Toch worden er cursussen ingericht voor vrienden, partners enz. die als esperantist nog in de kinderschoenen staan. Er is trouwens een programma voor de echte kinderen van de deelnemers. De inschrijving voor een volwassene kost (tot 30 sept.) 390,– DM. Deze som dekt zowel het programma, het logies en alle maaltijden, zelfs de kosten voor het buffet van de nieuwjaarsnacht. Echt een aanrader!
Gelijktijdig is er het Internacia Seminario voor de jongeren tot 30 jaar in Wetzlar, Duitsland, maar op dit ogenblik heb ik hierover nog geen gegevens.

Ivo Durwael.

Plechtige momenten

Het einde van september en het begin van oktober wordt een drukke maar plechtige periode met een academische zitting en een colloquium. Het eerste evenement ter gelegenheid van 25 jaar Esperanto-onderwijs in de Stedelijke Taalleergang van Antwerpen, het tweede ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de Verenigde Naties (UNO).

Zaterdag 23 september 1995
Viering 25 jaar Officieel Esperanto-onderwijs te Antwerpen

Deze viering met een academische zitting heeft plaats in de Feestzaal van de school aan de Quellinstraat 31, 2000 Antwerpen.
Het programma begint om 14.00 u en omvat:
- Feestrede door Jo Haazen, de eerste Esperantoleraar te Antwerpen.
- Toespraak door de heer Verstraelen, schepen van Onderwijs.
- Twee oud-leerlingen van de Esperantocursus vertellen over hun ervaringen met het Esperanto.
- Huldiging van Rik De Roover, gewezen leraar van de stad Antwerpen en jarenlang Esperantoleraar in de school aan de Belgiëlei.
- Voorstelling van buitenlandse gasten.
- Concert door het Esperantokoor *Akordo* uit Nederland, met een programma van oude liederen vertaald naar het Esperanto.

Alle oud-leerlingen worden persoonlijk uitgenodigd, maar iedereen is hartelijk welkom.

Aansluitend aan deze academische zitting volgt van 17.00 tot 19.00 uur een receptie n.a.v. de 80ste verjaardag van Edward Symoens. Deze receptie wordt aangeboden door de familie en heeft plaats in het Esperantohuis.

Zaterdag 7 oktober 1995: Ago-tago
Colloquium n.a.v. de 50ste verjaardag van de Verenigde Naties.

Taal en Internationale Communicatie
Een colloquium over de spanning tussen Identiteit en Veeltaligheid in Internationale Communicatie.

Dit Colloquium heeft plaats in de Raadszaal van het Provinciehuis te Antwerpen, op zaterdag 7 oktober 1997, van 10.00 tot 17.00 uur.
De sprekers zijn Yvo Peeters (België), Claude Piron (Zwitserland), Gian-Carlo Fighiera (Italië) en Barbara Despiney (Frankrijk) en vertegenwoordigers van de politieke wereld.
De sprekers spreken elk in hun eigen taal met simultaanvertaling naar het Nederlands.
Daarna is er mogelijkheid tot vragen stellen door de zaal en volgt een demonstratiedebat in het Esperanto.
Uitnodigingen volgen.

Om dit Colloquium te ondersteunen diende de Vlaamse Esperantobond een project in voor een speciaal nummer van *Horizontaal* n.a.v. 50 Jaar Verenigde Naties, gericht op leerlingen van het ASO/TSO.
Dat nummer zal artikelen omvatten over:
- De geschiedenis van de VN, ontstaan en zijn belang in het verleden en de toekomst.
- Mogelijkheden en beprekingen
- Taalproblemen in de internationale communicatie in het kader van de VN.
- Mogelijke bijdrage van het Esperanto.

Dit nummer zal worden verzonden aan alle middelbare scholen in Vlaanderen, extra exemplaren zullen gratis ter beschikking worden gesteld.

(Dit onder voorbehoud van eventuele annulatie.)

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 augustus 1995. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 30 juni: Ivo Durwael: Er zijn evolutiefases in het menselijk leven die telkens terugkeren, dit noemt men „La spiraloj de la homa vivo".
vrijdag 7 juli: Michael Cwik (GB): een expert op het gebied van het „Federalisme", een thema dat iedere esperantist zou moeten interesseren, ĉu ne?
vrijdag 14 juli: Om het eerste gedeelte van het jaar af te sluiten, maken we het ons gemakkelijk. We sponsoren „La Verda Stelo" door het eten van zoveel mogelijk pannekoeken. *Patkukovespero*, keuken open van 19.00 tot 21.45 u.
vrijdag 21 juli tot en met vrijdag 25 augustus: *Somerprogramo*: een prelego voorbereiden is door de band genomen een „akkefietje", in mooi en voor ons gemakkelijk verstaanbaar Esperanto, malagrabla laboro, vooral wanneer je na gedane arbeid moet spreken voor een handvol mensen. Om dit te vermijden is er gedurende de populairste vakantieweken in Antwerpen geen vast programma. Let wel: geen vast programma wil zeker niet zeggen geen programma. Esperantisten die een vrijdagavond vrij hebben, raad ik ten stelligste aan eens binnen te tappen. Misschien doen we een woordspelletje of een kwis of waar vooral kans op bestaat, is dat je mee kan luisteren naar een of ander „straf verhaal".
September: Het schooljaar begint met voor de esperantisten uit het Nederlandse taalgebied een zeer belangrijk gebeuren: „25 jaar Esperanto als officiële cursus in het stedelijk onderwijs". Dit kan het best gevierd worden door een nooit gezien aantal cursisten in dit feestjaar. Vraag nu reeds inlichtingen bij Iwona, Alex, André en Christian, of op het vertrouwde nummer 03/234.34.00.

NOTU JAM NUN: Anonco al ĉiuj esperantistoj: Fine de septembro „La Verda Stelo" denove festos. Grava membro iĝos honora membro! Kiu la festporketo estos, ĉu ŝpar-porketo, kiu scias? La preciza dato de la festo estos publikigata en via venonta *Horizontaal*.

GENT
La Progreso
Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in ons lokaal *„La Progreso"*, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Tijdens het schooljaar zijn er conversatieavonden op de 2de woensdag van 19.00 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1 (1ste verdieping). Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

In de maanden juli en augustus is er geen programma. We wensen aan iedereen een welverdiende vakantie in Esperantujo.
woensdag 6 sept.: Info-avond over de nieuwe Esperantocursus om 19.00 u. in de Volkshogeschool.
woensdag 13 sept.: Start van de nieuwe cursus, om 19.00 u. in de Volkshogeschool.

HOUTHALEN
Houthalense Esperantogroep
Iedere 2de maandag van de maand, gewone clubvergadering in het Cultureel Centrum „De Drij Berlengs" (boven de gemeentelijke bibliotheek), Vredelaan 36, Houthalen (Centrum). Programma's beginnen om 20.00 uur, gevolgd door cursus voor beginners. Info bij Alfons Lijnen, tel. (011) 52 20 74.

Op de Limburgse dag na, liggen we tijdens de vakantiemaanden stil, maar reeds het eerste weekend van september staan we er weer.
dinsdag 5 sept.: Info-avond over de Esperantocursussen in Limbrug.
dinsdag 12 sept.: 1ste les uit Esperanto-Programita: „La salutado".
dinsdag 26 sept.: Hedwig Van der Bruggen uit Waasmunster spreekt over „Reizen met Esperanto", „Pasporta Servo", en „Via Moskou, China naar het Esperantocongres in Korea".

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58.
Inlichtingen: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

donderdag 20 juli: Tuinfeest bij Denise Parente, Schotendreef 24, 2900 Schoten. Tel.: 658 57 50. Vooraf aanmelden is noodzakelijk.
donderdag 17 aug.: Wim De Smet vertelt over de boeken van Louis Beaucaire.

KAPELLE
Zelanda Esperanto-Grupo
Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, gewoonlijk de laatste vrijdag van de maand, beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en de plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (01102) 41 564 of bij afwezigheid vij Rie en Kees Dentz, tel.: (01180) 14 834.

zaterdag 1 juli: Wandeling o.l.v. Dies Krombeen door Domsburg, een pittoresk plaatsje waar rond de eeuwwisseling veel bekende schilders, o.a. Toorop, verbleven; daarna gezamenlijke maaltijd.

KORTRIJK
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: (056) 20 07 96. Bij hem kan tevens informatie over het programma van de club worden gevraagd.
Clubavonden en cursussen vinden plaats op de laatste donderdag van de maand om 19.30 uur in het CC „De Oude Dekenij", St.-Maartenkerkhof 8.

OPROEP: Het Fonds Vanbiervliet (bibliotheek) heeft dringend vrijwillige medewerkers nodig. Zie p. 11 van dit nummer.

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen). „Laborvespero" op de 1ste en 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand ons speciaal program-

ma tijdens VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

Wij nemen vakantie in de maanden juli en augustus, maar zijn al volop het nieuwe werkjaar aan het voorbereiden.

woensdag 6 sept.: Laborvespero.
woensdag 13 sept.: Vespero 2000.
woensdag 20 sept.: Laborvespero.

LIMBURG
Esperanto Limburg
Bijeenkomsten in ons clubhuis, Ambachtstraat 39, 3530 Helchteren. Programma's beginnen om 20.00 uur.

dinsdag 25 juli: Jos Vandebergh over „Internationaal corresponderen in het Esperanto".
dinsdag 8 aug.: Voorbereiding van de Limburgse Dag, die dit jaar in Sint-Truiden plaats heeft.
zaterdag 19 aug.: Limburgse dag, voor het programma, zie elders in dit nummer. Vooraf inschrijven!
dinsdag 22 aug.: Evaluatie van de Limburgse dag.
dinsdag 5 sept.: Info-avond over de Esperantocursussen in Limburg.
dinsdag 26 sept.: Hedwig Van der Bruggen uit Waasmunster spreekt over „Reizen met Esperanto", „Pasporta Servo" en „Via Moskou, China naar het Esperantocongres in Korea".

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool „Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. André D'Hulster, tel. (059) 80 06 95.
Tijdens de maanden juli en augustus zijn we op vakantie, maar we bereiden dan al wel onze nieuwe cursussen voor, meer daarover lees je in *Horizontaal* van september.

vrijdag 15 sept.: Informatiesessie over de Esperantocursussen. Vanaf september zal er ook een derde cursusjaar mogelijk zijn.

ROTTERDAM
Esperanto-societo Merkurio
Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd juli-augustus, in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Piet Schuil, tel.: (010) 416 14 49.

woensdag 5 juli: Openluchtvergadering.

FLEJA
Flandra Esperanta Junulara Asocio
Zolderbijeenkomsten: Iedere 1ste zondag van de maand om 20.00 uur in het Esperanthuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, op de zolder (3de verdieping). Iedereen is welkom vanaf 19.30 uur. Inlichtingen: Ilja De Coster, tel.: (09) 227 86 64.

Wegens reislust van de leden zijn er in juli en augustus geen zolderbijeenkomsten, maar vanaf september zijn die er weer.
zondag 3 sept.: We halen onze mooiste reisherinneringen boven in: vakantieverhalen.
zondag 1 okt.: Wat is een jeugdig leven zonder poëzie? Esperanto-gedichten.
zondag 5 nov.: Je hoeft dit weekend niet per sé naar een dancing of een TD om eens je benen uit te slaan. Een heuse danscursus geeft je alle gelegenheid.
zondag 3 dec.: Bijschaven van de grammatica, dan slaan we op 't IS geen gek figuur.

SPECIALE HAPPENING
Op zaterdag 8 juli, grote wandeling en barbecue in Waasmunster. Vanaf 10.00 's morgens. Eerst wandelen we door de natuur van Waasmunster. In de loop van de namiddag beginnen we met de barbecue. Vegetariërs hoeven niet te morren, ook aan hen hebben we gedacht.
Terwijl we wachten tot ons hapje voldoende geroosterd is, is er een zee van tijd om oude vriendschappen aan te halen, te babbelen, vakantieherinneringen te vertellen en al vooruit te kijken naar de komende vakantie...
Iedereen is welkom. Het gebeuren heeft plaats bij de familie Van der Bruggen, Grote Baan 81, 9250 Waasmunster, tel.: (03) 772 42 65. Vooraf inschrijven en betalen van 250,– fr. op rekening 001-2555100-02, van FLEJA, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, met de vermelding „kradrostado '95" is verplicht.

FEL
Flandra Esperanto-Ligo
In het kader van de internationale festiviteiten rond de 50ste verjaardag van de Verenigde Naties en in samenwerking met de Internationale Esperanto AGOTAGO, organiseert FEL op zaterdag 7 oktober 1995 een speciaal colloquium. Heel ons volgend nummer zal daaraan gewijd zijn.
Voor dit project werd een subsidieaanvraag ingediend. Omdat de beslissing over toekenning daarvan pas in juli gebeurt, zou het kunnen dat – in geval van afwijzing – het colloquium alsnog wordt geannuleerd. (zie p. 16)

September wordt ook weer het cursusnummer. Indien alles vlot verloopt in verband met het Colloquium over de Verenigde Naties, zal het volgende Horizontaal-nummer een speciaal nummer zijn, dat wordt gezonden aan alle scholen in Vlaanderen, terwijl nabestellingen nog mogelijk zullen zijn. Daarom is het essentieel, maar ook bijzonder voordelig, alle informatie over cursussen in dat nummer op te nemen.
Wij verzoeken groepsverantwoordelijken en verantwoordelijken voor de cursussen zo spoedig mogelijk, bij voorkeur zelfs vóór 21 juli – wegens vakantie van de redacteur – alle gegevens over de cursussen te bezorgen: datum info-dag, startdatum, plaats en uur, lesgever, handboek, prijs, nuttige telefoonnummers waar informatie kan worden ingewonnen. enz.

BERINGEN T. Geerdens, Schomstraat 53, B-3582 Beringen, tel.: (011) 43 30 78.
BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (02510) 310 79.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel. (050) 35 49 35.
BRUSSEL Emile Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tel.: (02) 569 17 83.
DEN HAAG *Esperanto-Centrum Nederland (ECN)* en *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
(TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Postbus 140, NL-1780 AC Den Helder.
DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel (03) 658 74 20.
DEVENTER J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (05700) 183 04.
EDEGEM I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, B-2650 Edegem, tel.: (03) 440 30 92.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 11 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtstraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 33 26 40.
GENK W. Minnen, Loskaaistraat 6, B-3600 Genk, tel.: (089) 35 07 13.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77.
GRONINGEN (NEA-sekcio) Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen.
NUFARO Coranthijnestraat 69, NL-9715 Groningen, tel.: (05) 77 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 24 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (04920) 107 04.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 24 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, NL-4421 JB Kapelle, tel. (01102) 415 63.
KNOKKE A. Marmenout, Helmweg 7, B-8300 Knokke-Heist 1, tel.: (050) 60 55 35.
KORTRIJK *La Konkordo* Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8600 Werken, (051) 56 90 30.
LEUVEN *Esperanto 2000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: (010) 86 01 12.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 19 43 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (080) 55 15 05.
(NEJ-sekcio) Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: (059) 80 85 17.
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01.
Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TURNHOUT G. Duyck, Het Bergske 35, B-2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 42 48 08.
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29; D. Ederveen: tel.: (070) 386 66 53.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (04450) 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* Postbus 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 16 69 31.

BETER LUISTEREN

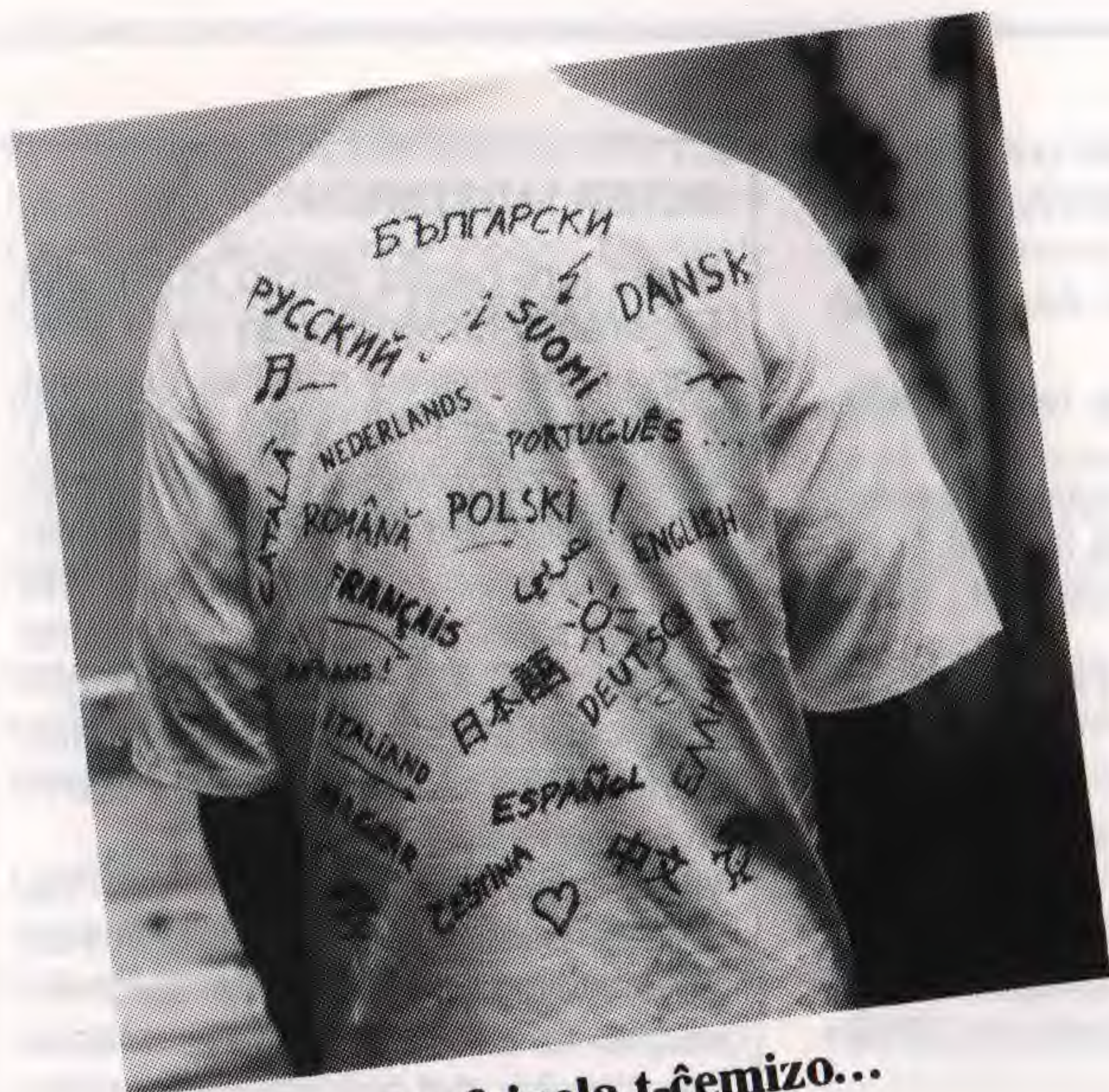
Vanaf juni begint Radio Polen zijn Esperanto-uitzendingen uit te zenden via de nieuwe satelliet Eutelsat II (13 graden OL, frekw. 11,47441 GHz, horizontale polarisatie, draaggolf 7,56 MHz). Programma-informatie en gegevens over de nieuwe satelliet en over de gewone frekwenties die Radio Polen gebruikt kan je krijgen bij: Pola Radio, Esperanto-Redakcio, 00-977 Varsovio, poŝtfako 46, Polen.
We willen benadrukken dat de nieuwe satelliet, Eutelsat, ook Hot Bird genoemd, heel wat aantrekkelijke televisieprogramma's aanbiedt, maar dat ook de Esperanto-uitzendingen van Radio-Vaticaan via die satelliet worden uitgezonden. Voor esperantisten wordt het dus interessant om zich een paraboolantenne aan te schaffen, vooral omdat de kwaliteit van de ontvangst onafhankelijk is van weersomstandigheden. Radio Polen verzamelt de adressen van alle esperantisten die per satelliet ontvangen om hen bijkomende informatie over luisteren via de satelliet te verschaffen. Wordt daarom lid van „La klubo de stelituloj", op het bovenvermelde adres.

MI ♥ ESPERANTON

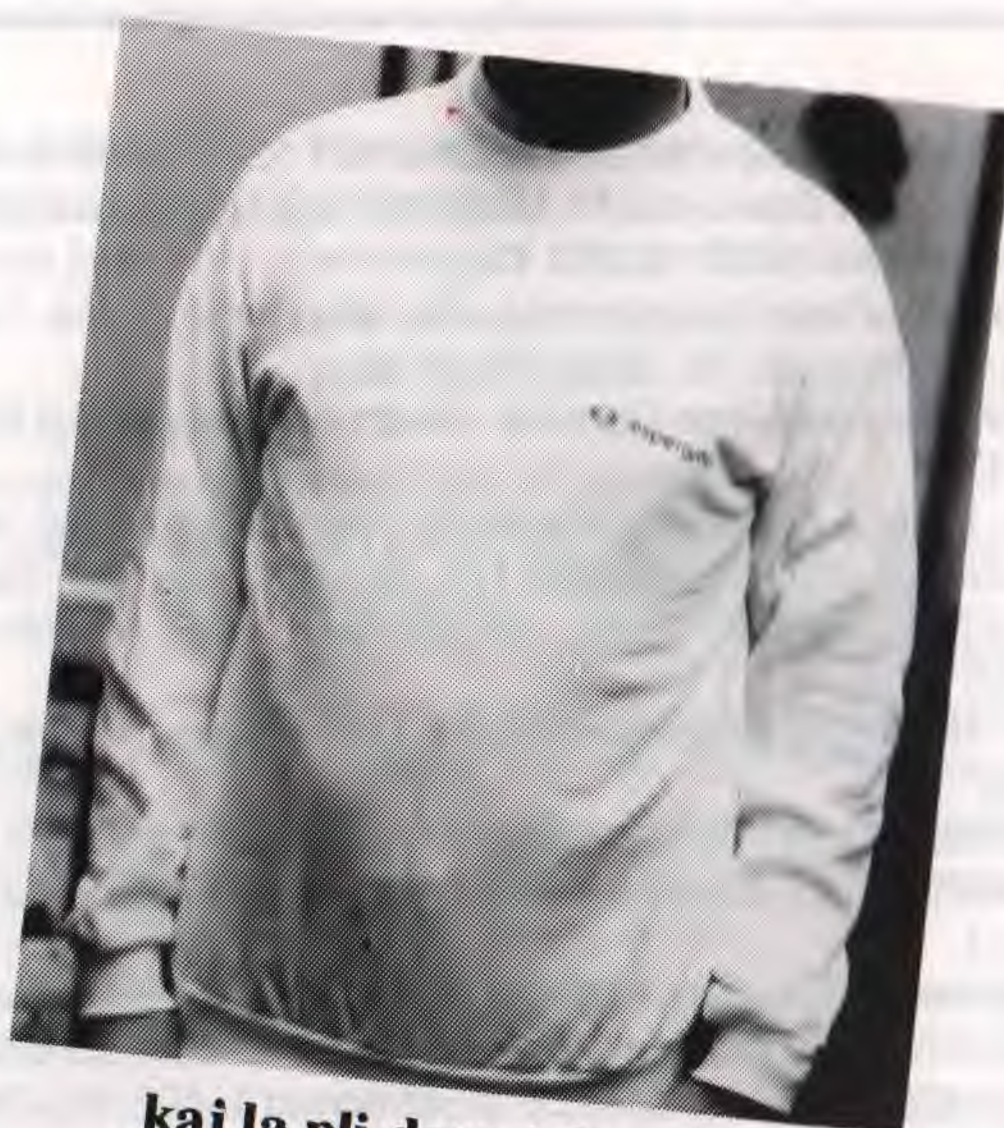
WAT JIJ KAN DOEN

In ons vorige nummer deelden we reeds mee dat de Vlaamse Esperantobond opnieuw erkend is als culturele vereniging die belastingattesten mag afleveren voor steungiften. Door uw gift dwingt u de Belgische overheid dus de facto het Esperanto en de propaganda ervoor te steunen. We geven nogmaals een overzicht van wat een gift van 1000,– fr. aan de schenker werkelijk kost en hoeveel de Belgische overheid „bijpast".

Inkomen	uw kost	aandeel overheid
253 000	750	250
335 000	700	300
478 000	600	400
1 100 000	550	450
1 650 000	500	500
2 420 000	475	525
+ 2 420 000	450	550

La frivola t-ĉemizo...

kaj la pli deca trikvesto.

La t-ĉemizoj de Flandra Esperanto-Ligo antaŭe havas diskretan mencion pri Esperanto. Ilia dorso ilustras la lingvan problemon per trafa plurkolora bildo. La ĉemizoj estas haveblaj en nigra (690 BEF + afranko) kaj blanka (550 BEF + afranko) versioj. La trikvestoj estas pli luksaj kaj portas nur la vorton Esperanto plus emblemon. Ili estas haveblaj en blanka, nigra kaj blua versioj. Ĉiuj kostas 890 BEF + afranko. Laste, sed ne balaste!, estas akireblaj Monato-t-ĉemizoj oranĝkoloraj kun nigra surpreso *Monato, internacia magazino sendependa.* Ili kostas 450 BEF + afranko. Ĉiuj t-ĉemizoj kaj trikvestoj estas por plenkreskuloj.

Mendu ilin rekte ĉe la nura liveranto: Flandra Esperanto-Ligo, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen.

